

МІСЦЕВІ ФІНАНСИ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Ілляшенко Т.О., Станкевич С.Є.

Існує декілька основних форм впливу місцевих органів влади на економічну та соціальну сфери держави. По-перше, у фінансовій системі місцевих органів влади мобілізується значна частина ВВП. Через ці системи здійснюється розподіл і перерозподіл цієї частини ВВП. Отже, фінанси місцевих органів влади є інструментом регулювання економічного і соціального розвитку держави. Це означає, що поряд із державним регулюванням економічної і соціальної сфери існує також їх муніципальне (комунальне) регулювання.

Держава і місцеве самоврядування розподіляють між собою функції соціально-економічного регулювання. Такі функції, які забезпечують фінанси місцевих органів влади, не обмежуються вилученням, розподілом і перерозподілом частини ВВП. Місцеві органи влади, подібно до держави, у сфері своєї компетенції здійснюють, також і нормативне (правове) регулювання соціально-економічної діяльності, тобто встановлюють певні правила поведінки суб'єктів господарювання.

По-друге, фінанси місцевих органів влади є фіскальним інструментом, що дає змогу забезпечувати ці органи ресурсами для розв'язання покладених на них завдань. Таким чином, існує як державний фіск, так і фіск місцевих органів влади. Різниця між фінансами першої і другої форми - це те, що межі фіскальної діяльності місцевих органів регламентуються державою. Фіскальна діяльність держави ніким не обмежується.

По-третє, фінанси місцевих органів влади - це інструмент забезпечення суспільних послуг. Місцеве самоврядування, як і держава, є інститутом, який надає суспільні послуги. Держава і місцеве самоврядування розподіляють між собою завдання та відповідальність за надання громадянам країни суспільних послуг.

Ефективність і масштаби діяльності місцевих органів у сфері надання суспільних послуг залежать, переважно, від стану фінансів місцевих органів влади. Діяльність місцевих органів влади у сфері надання суспільних послуг є однією з форм регулювання економічного і соціального розвитку.

По-четверте, фінанси місцевих органів влади є інструментом забезпечення економічного зростання. Це також одна із форм соціально-економічного регулювання. Проте роль фінансів місцевих органів влади як інструменту економічного росту частіше важлива, що на-

требує окремого розгляду. Крім цих форм впливу на економічну та соціальну сферу, є також інші, наприклад, пов'язані з виконанням делегованих повноважень центральної влади. На Заході їх називають агентськими повноваженнями.

Особливу роль відіграє політика ціноутворення, яку в багатьох країнах мають право здійснювати місцеві органи влади в частині регулювання цін на продукцію і тарифів на послуги підприємств комунального сектору. Це стосується тарифів на воду, газ, теплопостачання, послуги каналізаційного господарства, ритуальні послуги, послуги комунального транспорту, ошлати за проживання в муніципальному житловому фонді, величини відшкодування за прибирання й утилізацію сміття, викиди шкідливих речовин у навколишнє природне середовище тощо.

Цінова і тарифна політика, що здійснюють місцеві органи влади, значною мірою впливає на рівень доходів місцевої влади від платежів. Є ще один аспект цієї проблеми. Підприємства, на яких місцеві органи влади здійснюють регулювання цін і тарифів, є, як правило, монополістами на відповідному ринку. У випадку вільного ціноутворення весь здобутий надприбуток від цієї діяльності йшов би на приватні цілі. Цінові й тарифні межі, які встановлені стосовно до продукції та послуг цих підприємств, відіграють важливу соціальну функцію.

Важким інструментом впливу на економіку і соціальну сферу є фіскальна політика місцевих органів влади. Вони мають право у визначених законодавством рамках встановлювати місцеві податки і збори. Крім того, можуть надавати пільги зі сплати податків, що надходять до місцевих бюджетів. Створюючи особливі або пільгові режими оподаткування, місцева влада залучає додаткові інвестиції, сприяє новому будівництву, розвитку зовнішньоекономічних зв'язків, створенню спеціальних економічних зон і зон промислового будівництва.

Фінанси місцевих органів влади – також важливий інструмент впливу на всі процеси в економіці і соціальній сфері держави. Незавершеність процесу формування фінансів місцевих органів влади в Україні є причиною того, що економіка і соціальна сфера не отримують важливих децентралізованих імпульсів гармонізації розвитку, роль яких у сучасних умовах має таке ж важливе значення, як і державне регулювання. Завершення цього процесу стане одним із головних чинників стабілізації соціально-економічної ситуації в державі.